

- ชื่อรายงานการวิจัย :** ศีลศาสนสถานที่สำคัญต่อการอนุรักษ์การท่องเที่ยว
ของวัดในกรุงเทพมหานคร
- ผู้วิจัย :** รองศาสตราจารย์นิลรัตน์ กลิ่นจันทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร สุยะใจ และพระมหานภดล เตชธมฺโม
- ส่วนงาน :** ภาควิชาภาษาต่างประเทศ คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ปีงบประมาณ :** ๒๕๕๒
- ทุนอุดหนุนการวิจัย :** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อค้นหาศาสนสถานที่สำคัญของวัดในกรุงเทพมหานครที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งของคนไทยและคนต่างชาติ ๒) เพื่อศึกษาประวัติและความสำคัญของศาสนสถานในวัดกรุงเทพมหานครที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งของคนไทยและคนต่างชาติ และ ๓) เพื่อศึกษาการบริหารการอนุรักษ์ศาสนสถานและการท่องเที่ยวของวัดในกรุงเทพมหานคร

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงเอกสาร (Qualitative and documentation research) ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลภาคสนาม (field study) กลุ่มตัวอย่าง คือ ศาสนสถานที่สำคัญต่อการอนุรักษ์การท่องเที่ยวของวัดในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ พระปรางค์ ๑๐ องค์ พระอุโบสถ พระพุทธรูป วิหาร ระเบียบ หอไตร ศาลาการเปรียญ และโลหะปราสาท ที่มีอยู่ในวัดจำนวน ๔๐ วัด) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) จำนวน ๔๐ คน/รูป จากเจ้าอาวาสหรือตัวแทนเจ้าอาวาสวัด ผู้ช่วยเจ้าอาวาสหรือเจ้าหน้าที่ ลูกจ้างผู้เกี่ยวข้องของศาสนสถาน และผู้ที่มีความรู้ของวัดที่มีศาสนสถานการท่องเที่ยวที่สำคัญนั้น ๆ

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ศาสนสถานที่สำคัญของวัดที่เป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมีองค์ประกอบสำคัญ คือ วัดทั้ง ๔๐ แห่ง มีศาสนสถานสำคัญ คือ พระพุทธรูป พระอุโบสถ เจดีย์ พระปรางค์ พระวิหารหลวง ความสำคัญของศาสนสถานคือ เป็นวัตถุธรรมที่แสดงสัญลักษณ์ทางศาสนาและพระรัตนตรัย เช่น พระพุทธรูปแสดงสัญลักษณ์ถึงพระพุทธเจ้า พระอุโบสถเป็นที่ประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เจดีย์ พระปรางค์เป็นที่

ประดิษฐานของพระบรมสารีริกธาตุพระพุทธเจ้า พระวิหาร มักเป็น สถาปัตยกรรมและภาพจิตรกรรมอันแสดงถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ความสำคัญของศาสนสถานสิ่งแรก คือ เป็นสิ่งก่อสร้างที่เกิดจากแรงศรัทธาทงพระพุทธศาสนาและเป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนิกชนยึดถือทางด้านจิตใจและยึดถือเพื่อประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

๒. ประวัติและความสำคัญของศาสนสถานมีความสำคัญในฐานะเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ ศาสนสถาน ดังกล่าวยังมีความสำคัญในแง่เป็นสิ่งแสดงถึงความศรัทธาแสดงประวัติศาสตร์และบริบทความเชื่อของคนในช่วงเวลาของการสร้างศาสนสถาน ด้วยนักท่องเที่ยวชาวไทยจะเข้ามาทัศนศึกษา เพื่อเป้าหมายทางศาสนา ส่วนนักท่องเที่ยวต่างประเทศจะเข้ามาทัศนศึกษาเพื่อแสวงหาความรู้ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและความเชื่อของคนไทยในอดีตและคนไทยในปัจจุบัน ซึ่งศาสนสถานจะสะท้อนมิติทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมของคนไทยได้อย่างดี จะเห็นได้ว่าศาสนสถานทีกล่าวข้างต้น แต่ละประเภทก็จะมืองค์ประกอบที่แสดงให้เห็นมิติทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคมได้อย่างดี เช่น พระอุโบสถและพระวิหารหลวงจะแสดงสถาปัตยกรรมการออกแบบตามแบบแผนสกุลช่างของแต่ละยุค และยังเป็นทีประดิษฐานพระพุทธรูป แสดงภาพจิตรกรรม ภาพจิตรกรรมที่ปรากฏในพระอุโบสถ และพระวิหารหลวงจะแสดงอดีตพุทธ ประวัติพระพุทธเจ้าและชาดก ซึ่งแสดงหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ใช้เป็นหลักยึดถือร่วมกัน ภาพจิตรกรรมนี้ในแต่ละสมัยจะมีภาพที่แสดงแตกต่างกัน ภาพเดียวกันในแต่ละยุคก็จะวาดต่างกัน สิ่งเหล่านี้จะสะท้อนมิติทางความเชื่อและวัฒนธรรมของผู้สร้างได้ นักท่องเที่ยวเข้ามาทัศนศึกษาจะเข้าใจสังคมไทยได้อย่างดี

๓. การบริหารการอนุรักษ์ศาสนสถานและการท่องเที่ยว มีความสำคัญอย่างน้อย ๒ ประการข้างต้น การให้ศาสนสถานดำรงอยู่ได้อย่างยาวนานขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ จากการศึกษาผู้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาส ซึ่งการบริหารจัดการของผู้รับผิดชอบจะแตกต่างกันตามลักษณะความสำคัญของวัดและจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าไปทัศนศึกษาจำนวนมากที่สุดคือ วัดพระศรีรัตนศาสดารามและวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม จะมีการบริหารจัดการสมัยใหม่ กล่าวคือ มีจำนวนผู้ดูแลที่เป็นฆราวาสจำนวนมากโดยแบ่งหน้าที่กันทำ ในด้านการรักษาความสะอาด ความปลอดภัยในทรัพย์สิน และวัดยังเกี่ยวข้องกับหน่วยงานรัฐเข้ามาดูแลบูรณะร่วมกัน ส่วนวัดที่มีนักท่องเที่ยวค่อนข้างน้อยยังมีการบริหารจัดการโดยเจ้าอาวาสผู้ช่วยเจ้าอาวาสและมอบหมายให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งดูแล อย่างไรก็ตาม ภาพรวมของการศึกษาชุมชนมีส่วนร่วมเข้ามาดูแลค่อนข้างไม่มากนัก

ข้อเสนอแนะ ควรจัดรักษาวัดให้สะอาดร่มรื่น เป็นที่ร่มเย็นแห่งจิตใจและเป็นที่ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศาสนสถาน และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติแก่ประชาชนทั่วไป และสิ่งสำคัญควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาศาสนสถานที่สำคัญ

Research Title: A study of The Important Religious Sanctuary toward Ecotourism of Temples in Bangkok

Researchers: Assoc. Prof. Nilratana Klinchan,
Asst. Prof. Dr. Prayoon Suyajai and
Phramaha Noppadol Deethaisong

Department: Department of Foreign Languages,
The Faculty of Humanities,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Fiscal Year: B.E. 2552/ C.E. 2009

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

1) The objectives of this research were: to search the important religious places of temples in Bangkok with tourist attractions for both Thai and foreign tourists.

2) To study background and importance of the religious places in the temples of Bangkok with tourist attractions for both Thai and foreign tourists.

3) To study administration for conservation of religious places and tourism of temples in Bangkok.

This search was to study of qualitative and documentation research, a researcher collected data on the field study. The samples were: Pagoda, Stupa, main chapel, the main Buddhist Image, shrine hall, cloister, the Buddhist library, Buddhist preaching hall, metal palace in the temples for 40 temples. The instruments used were: from the depth interviews of interviewees from abbots, or representatives, assistant abbots, authorized persons concerning with responsibility of the important religious places for tourism.

The results were found: 1) the important religious places of temples with tourist attractions of both Thai and foreign tourists having the important factors were the main Buddha images, convocation halls, stupas, pagodas, shrine halls, and the

importance of the religious places was Dhamma materials showed the religious symbols and three Gems such as the main Buddhist images showed Buddha's symbols, the convocation halls as symbols for Buddhist ceremony of Buddhist Sangha, Stupas, and pagodas as symbols to establish the Buddha relics, shrine halls showed Buddhist architecture, mural paintings showed Buddhist principal doctrines. The importance of religious places was firstly architectural buildings had been Buddhist believes and the Buddhists had believed on the faith and taken to do Buddhists ceremony.

2) Background and the importance of religious places were importance as a part of mindful attractions and the religious places with importance as a part of mindful believes on history and the confidence index of Thais in a period of time for construction of religious places. The Thai tourists would visit for visual education with religious objectives but foreign tourists would visit for visual education to seek knowledge of history and culture and the belief of former and current Thais, that those religious places would be reaction of a historical and cultural dimensions and the believes of former and current Thais as well. The religious places would be found that each one would have factors showed historical, cultural and social dimensions as well such as example convocation halls, shrine halls would be displayed of design architecture according to model of mechanic's lineages of each period and as symbols to establish the Buddha images, more mural paintings. The mural paintings had been in vocation halls and shrine halls would be displayed of history of the Buddha and Jataka that showed Buddhist doctrines used to be practice together. These mural paintings of each period would have different paintings. The same paintings of each period would be different paintings. These were displayed dimensions of believes and culture of constructors. The tourists visited for visual education would understand Thai society as well.

3) Administration for conservation of religions places and tourism had at least two importances as mentioned. To be stand on of the religious places for along time was depend on administration of persons with responsibility. The persons with responsibility were the most abbots and assistant abbots that administration of persons with responsibility would have different according to important aspects of temples and

tourists who visited for education tour. The most temples were was Phra Sriratana Satsadaram and Wat Phra Chetuphon Vimon Mangkaram and would have modern administration that there were many caretakers as layman with different responsibility in clean and security of properties and the temples concerning with state government division would be conserved and restored in cooperation but the temples had been a few tourists, there was administration by abbots and assistant abbots assigned some one taking responsibility. However by overview of case study cooperation of communities to preserve we=as not too much.

Suggestions: the temples should have clean and peaceful mindful silence and the temples should be a place to study and seek knowledge concerning with religious places of the best traditions, customs of nation for people and on the firstly importance, the communities should participate on conservation of important religious places.